

Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ»
Tashkent Islamic University
Belarusian State University
Secondary school № 171, Moscow

of the VII international scientific conference
on March 25–26, 2017

**Actual problems
of the theory and practice
of philological researches**

Guzal Zoirova

is rewarded for active participation and preparation of the report

«Эсседа қаҳрамон портрети»

The place

The chief manager of
Vědecko vydavatelské centrum
«Sociosféra-CZ»

Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ», s.r.o.: U dálnice 815/6, 155 00, Praha 5 – Stodůlky. Tel. +420608343967 <http://sociosfera.com> E-mail: sociosfera@seznam.cz

DIPLOMA

Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ»
Tashkent Islamic University
Belarusian State University
Secondary school № 171, Moscow

ACTUAL PROBLEMS OF THE THEORY AND PRACTICE OF PHILOLOGICAL RESEARCHES

Materials of the VII international scientific conference
March 25–26, 2017

ISBN 978-80-7526-184-7

9 788075 261847 >

Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ»

ACTUAL PROBLEMS OF THE THEORY AND PRACTICE OF PHILOLOGICAL RESEARCHES

Prague
2017

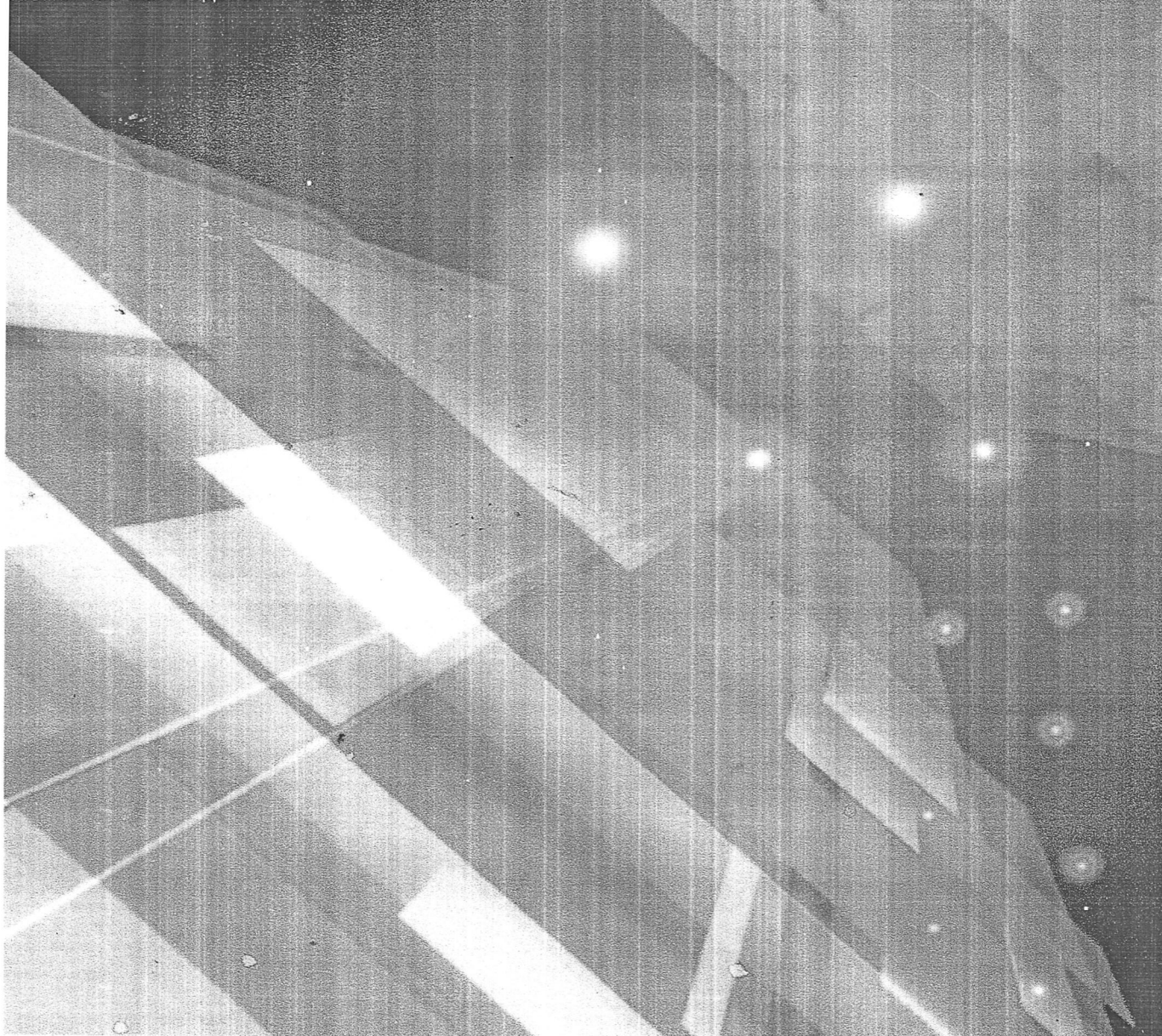
Бухоро давлат университети магистрантларининг илмий мақолалар тўплами

2016

ГАФАККУР ВА ТАЛҚИН

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ МАГИСТРАНТОВ * COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES OF BUKHARA STATE UNIVERSITY POST-GRADUATE STUDENTS

Шукур Холмирзаев “Сайланма”сининг 4-жилди адиб эсселарининг маълумотини ўз ичига олган бўлиб улар бир-бири билан узвий боғлиқликда, тадрижий тартибда берилган. Унинг эсселари китобхонни дастлабки сатрлариданоқ ўзига эластик этиб қўяди. Хусусан, “Қадимий Бахтияр тупроғида” номли эсседа муаллиф ўзининг ватан, халқлар ва уларнинг урф-одатлари ҳақида ўз билганларини баён қилади. Момосидан эшитган эртақ, чўпчакларини бир-бир хотирлайди. Уларни китобхон билан бирга мағзини чақишга интилади. Халқлар, динлар, ҳодисаларимиз ҳақида аслида ҳар биримизнинг қон-қонимизга сингиб кетган, аммо ҳаётда ёдга олавермайдиган тушунчалар тўғрисида сўзлайди. Ўзининг яшаган ҳаёти, аҳолининг этник келиб чиқиши ва шу билан боғлиқ афсоналарни ҳикоя қилиб беради. Буларни ўқиган китобхон ҳам, ўзининг атрофидаги одамлар, яшаб турган жойининг тарихини билишга қизиқа бошлайди, ёшлигида худди адиб каби бир-бир эшитгани борми, уларни ёдга олади, соғиниб хотирлайди. Эсседа саҳнат афсона, чўпчаклар, балки, аниқ тарихий далилларни ҳам келтиради.

Эссени ўқиш жараёнида Сурхон халқи бутун руҳияти билан ўқувчи кўзига гавдаланади. Бу эса адибнинг ўзига хос самимий баён этиш услуби ва ҳодисаларга бойлигидан далолат беради. У ўз эсселарида сўз санъати, ҳикоятлари, адабиёт, санъат аҳлининг етук намоёндалари, қаламкаш дўстлари, ҳасрат арбоблари, бошқа касб эгалари бўлса-да, бадиий адабиётни чин дилдан ўқувчи, уни тушунувчи инсонлар ҳақида сермазмун воқеаларни ҳикоя қилади. Бу ҳаётда адиб шундай ёзади: “Адабиётда бўлсин, ҳаётда бўлсин умрим йулида из қолдирган шахслар ҳақида бир-бир эссе ёзиб қолдиришни ўйлаб юрардим”¹. Шукур Холмирзаев ўзининг бу ниятини жуда юқори даражада эсселарида тасвирлай олган.

Адиб эсселарида муаллифнинг йиллар давомида тўплаган тажрибаси, бадиий адабиётни қалбдан ҳис этиши, интеллектуал даражаси, асарлари каби ҳаётимий қиёфаси ҳам акс этади. Характеридаги уятчанлик, ориятлилиқ, ҳаётимийлик, андишалилик, кўрслик каби жиҳатларни ҳам яшириб ўтирмай, китобхонга баён этади. Бу “Фарғона йўлларида” эссесиде ёрқинроқ кўзга ташланади. Унда ижодкор дўстларнинг Фарғонага дам олгани боргани ва саёҳат ҳодисалари ҳикоя қилинади. Дўстларининг раъйини қайтармаслик учун пулсиз бўлса ҳам улар билан йўлга чиққан Шукур Холмирзаев сафар чоғида дўстлар билан билинар-билинамас номутаносибликлар борлигини сезади ва бу ҳодисани “самимий эмас” деган хулосага келади. Бу борада ўзининг ҳаёлий фикр-муаммаларини ҳам баён этади: “Нега бу одамнинг раъйига бунчалик қараш керак? Ёши улуғлиги учунми? Пули кўплигиданми? Ё дўстликнинг таомили биланми? Ё қандайдир тенгликни ҳам тақозо этмайдими?”

Шукур Холмирзаев эсселари орасида “Бу кишим – устоз, мен – шогирд” эссеси алоҳида ўринга эга. Унда Ш.Холмирзаевни қўлидан тутиб, ҳаётнинг ҳасасиновларига бўйин бермасликка ўргатган, адабиётнинг асл маъносини унинг таълимига сингдира олган, унинг мўъжизавий оламига олиб кираолган устози – Матқуб Қўшжонов ҳақида ҳикоя қилинади. Бу эссени ўқиган сари Матқуб Қўшжоновнинг, устознинг, инсоний қиёфаси ўқувчи кўз олдида юксалиб туради.

Шукур Холмирзаев эсселари инсонда меҳр-муҳаббат, ҳурмат-иззат, ўзлик, ҳаётга эътиқод, ҳаётга тийран нигоҳ билан қараш, қадр-қимматни англаш

¹ Холмирзаев Ш. Сайланма. 4-жилд. Тошкент: Шарқ, 2007. 527 бет.

chiroqqa semantik ma'no yuklaydi. Chiroqdagi xos xususiyatlarning tartib bilan kelishi, unga yuklatilgan ma'noning tartib bilan joylashtirilishidan deyarli farqlanmaydi.

Rahimjon Rahmat aytganidek, Rauf Parfi so'zning uch asosiy sifatidan unumli foydalaniladi. So'z- ohang, mazmun va manzaraning mukammal uyg'unligi. Iste'dodli shoirlarning she'rlarida so'zning bu muhim sifatlari, bir qarasangiz, yakka holda, yana bir qarasangiz, birgalashib o'z jozibalari bilan ko'zni yashnatadi:

Insonlik fitrati uygonguncha to
Ich, haqning qonini yuho jomida.
Chorasiz Haqiqat, ul ilohiy nur,
Abad qolib ketmas vahshat domida!

Xudo odamni odam qilib yaratdi. Uning fitratiga insonlik urug'ini sepdi va shu yerda ishni yakunladi. Bundan buyog'i esa avvalo, ota-onaga, jamiyatga, va nihoyat, odamning o'ziga havola etildi. Ota ona, jamiyat va odamning sa'y harakatlari bilan odam insonga aylanishi mumkin. Buni g'arbda ilmiy istiloh bilan individ va shaxs deb atashadi. Har qanday odam individ, lekin har qanday individ shaxs emas, deydi shoir.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, shoir she'rlaridagi ichki munosabatlar lirik matnlar yaxlitligini ta'minlagan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Islom Karimov. «Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch». T.. «Ma'naviyat». 2008. 139— 140-betlar.
2. Parfi R. Saylanma. –Toshkent. Akademnashr. 2013.
3. Лотман Ю. Структура художественного текста. – М.: Искусство, 1970
4. Fazliddin B. Rauf Parfi she'riyatining o'ziga xosligi. - O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, -2014. №4 . Б .27.
5. Fayzullayeva O. Rauf Parfi she'rlarida assotsiativ tafakkur ko'rinishlari. - O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, -2011. №1 . Б .99.
6. Xobekov M. Rolan Bart struktur adabiyotshunoslik. O'zbek. tili va adabiyoti. – Toshkent, -2013. №2 . Б.23.
7. Qahramonov Q. Adabiy tanqidda struktural metod talqini. – O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, -2009. №5 Б 34.
8. Meliyev S. Strukturalizm va struktur tahlil haqida. - O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, -2009. №2 Б.12.

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ ЭССЕЛАРИ ҲАҚИДА

ЗОЙИРОВА Г. Н. (БухДУ магистр талабаси)

Эссе – ёзувчи хотиралари, унинг ўй-кечинмалари, у ҳис қилган, унинг ақл-идрокини банд этган тасвирлар баёнидир. Бу жанрнинг адабиётимизга кириб келганига унча кўп вақт бўлгани йўқ. Ўзбек адабиётини насрнинг турли жанрлари билан бир қаторда эссе жанри билан ҳам бойитган ва бу борада ўз ўрнига эга бўлган ижодкор Шукур Холмирзаевдир. Ижодкор эссени "...инсон қисматининг маълум даври бўлагига нисбатан ўз муносабатини очиқ-ошкор билдириб туриш баробарида ўз кўнглида туғилган қандайдир ҳис-ҳаяжонини ҳам, ҳатто шахсий мулоҳазаларини ҳам бемалол ёзиш имконига эга" бўлган "ёрқин жанр, бундан ташқари, у агар таъбир жоиз бўлса, "размерсиз жанр", дея таърифлайди¹.

¹Ўзбекистон адабиёти ва санъати. Шукур Холмирзаев: Эссе – эркин ижод. 2003-йил, 16-сн

МУНДАРИЖА/ СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

ТАРИХ (мундарижа ва мазмунлар бўйича)		
SABIROV A.R. Osiyo mamlakatlarining XVI asr o'rtalari tarixi to'g'risidagi muhim manba	4	
ERGASHEV J.Y., SHODIYEVA SH. Afg'onistondagi o'zbek ziyolilari va hukumat arboblari.....	6	
БОБОЖОНОВ Ш.У., ҚУРБОНОВА М.Б. Ўзбекистон ва жанубий – шарқий осиё таълим ҳамкорлиги йўлида	8	
ПСИХОЛОГИЯ (фаолият турлари бўйича)		
КАЗИМОВА З. Стресс у студентов высших учебных заведений.....	11	
RADJABOVA U.U. Vrach kasbiy mahoratini shakllantirishning psixologik asoslari	16	
ЛИНГВИСТИКА (ўзбек)		
AMONOVA L. Navoiyning tazod yaratishda qo'shma fe'llardan foydalanish mahorati	19	
AHMADOVA U.Sh. Publitsistik uslubda shaxs nomlarini ifodalovchi tasviriy ifodalar	21	
JO'RAYEVA B., BAROTOVA M. Murojaat shakllaridagi xoslanishlar	24	
HAMROYEVA M. Matnning lingvistik tahlili	26	
ЛИНГВИСТИКА (инглиз)		
ABDULLAYEVA G.G. Sinxron tarjima– tarjimaning bir turi sifatida	32	
JUMAYEVA O.I. Ingliz va o'zbek tillaridagi otlarda son kategoriyasining ifodalanishi	34	
XAYATOVA Z.M. V. Tékerey va Ch. Dikens asarlaridagi realistik obrazlarni qiyosiy o'rganish	36	
АДАБИЁТШУНОСЛИК (ўзбек адабиёти)		
TOSHEVA D.I. „Saddi Iskandariy“da talmeh san'ati	38	
SAIDOVA R. Lirik matnning ichki munosabatlari	40	
ЗОЙИРОВА Г. Н. Ш. Холмирзаев эсселари ҳақида	42	
RAJABOV T. Mustaqillik davri o'zbek she'riyatining takomili va taraqqiyoti	44	
АДАБИЁТШУНОСЛИК (инглиз адабиёти)		
HAMROYEVA SH. Walter scott, the acknowledged master of historical novel in the english literature	48	
KNAYDAR-ZADE G. Use of some colour symbols in " the lord of the rings" by J.R.R.Tolkien	50	
TURAYEVA X.T. The image of woman in the novel "an interrupted friendship" by E.I.Voynich	53	
SAIDOVA N.A. "Garri Potter" asarida muallifning sehr-jodu ifodalash mahorati	57	
RAXIMOV M., RO'ZIMURODOVA Z. "DA VINCHI SIRI" asarida ramzlar va ularning zamon va makon bilan bog'liq xususiyatlari.....	61	
TUXTAYEVA F. Interpretation of orientalism through the analysis of emily dickinson's work	63	
ФИЗИКА		
NAZAROVA SH.ERKINOVNA, BARNOYEVA L.YU. Fizika ta'limida uzviylik prinsipining metodologik asoslari	65	
TOYIROVA U.I. Quyosh foto-issiqlik o'zgartirgichdagi issiqlik jarayonlarini	68	